

ALBISTEAREN MIZTOA

VALENCIAKO MINTZAIRAREN ZUZPERRALDIA

Kataluniako oraingo kultur berritzearen atzetik, València-ko jendeak ere mugituz datoz. Geroz eta gehiago arduratzen dira Valenciarrak beren mintzairaz eta kultura bereziaz.

Honen ezagugarririk franko ba da hortik; baina, oraingoan, Castellò-n egin den hitzaldi bat aipatu nahi dut. Gaia: València-ko eskualdearen* kondairan hizkuntzak ukan* duen gizarte usarioa. Hizlaria Alfons Cucò izan da, Unibertsitateko irakaslea.

Germanies haik* aipatu ditu lehendabizi. Hamaseigarren mendean goi noblezia erdaldundu zen lehenik, esan zuen hizlariak. Felipe V. arekin ofizialtzen da gaztelania València-n: hemezortzigarren mendean, beraz. Baina, orduan ere, gutiengo* ttipi bat baizik ez da, gaztelania berretzat hartu duena. Hemeretzigarren mendeko birpizkundea nekazal* burgesia baten eskuetan geratzen da, baina oso motel, València-k ez baitzuen eduki, Kataluniak bezala, industri burgesiarik; eta Principat-ean hain pizkor gailendu* zèn* Renaixença hura,* València-n erdizka bakarrik jaio zen.

Valenciarrek ez zuten sobera* zaindu beren hizkuntza mendean honetako hirugarren-laugarren hamarrekorarte. Azken urte hauetako mugida zuzperraldi* ezezagun baten ataria izan liteke. Ba dirudi, une honetan, València-k baliotapen berri bat eman nahi diola bere katalan hizkuntzari.

KIROLA ETA POLITIKA

Gizartea, hizkuntza eta Katalunia aipatzean, beste zerbait datorrit burura. Ba dakizue, Barçak zernolako gol jasa* bizkarreratu zion «Real Madrid» bati. Jokaldi hura tarteko eta estakuru* zela, elkar ikuste bat ukan du Josep Termes historigileak kazetari batekin.

Josep Termes jaunak, dakikezuenez,* langileriaren XIX. mendeko mugimendua aztertu du, eta oraintsu Barçaren historia baten zuzendaritza hartu du, Ernest Lluch ekonomistarekin batean. Futbol elkarte handi batek, ingurumarian duen gizartearen bizitzarekin ukan dituen harreman eta korapiloak aztertu nahi dira.

Agi* denez, kirol lagunarte handi horren histori gorabehera loturik datoz aldiro politika, egoerarekin. Barça hori, estatutu eta arautegi guztien gainerik, nolabaiteko politika esannahi handiko lagunartea gertatu izan da. Primo de Riveraren garaian (politikarako bide eta estratak* langaz* hetsi* zirenean), klub hori katalanismoaren ezagugarri bat da jende askorentzat. Errepublikan sa-soian, berriz, hau da, politika bideak irekiagoak bihurtu zirenean, kirol elkarteak galdu egiten du bere erakarpena. Politika irekitasun bati Barçaren beheraldia dagokio, eta aldrebes. Ikusten da, ba,* gurean ere kirol-politika arteko arazoak nola dabilzan.

GALEGOAK ERE MUGITZEN ARI

Maiatzaren 17an ospatuko da «Dia das Letras Galegas» eguna. Aurten Viqueirari eskaintzen zaio egun hori. Joao V. Viqueira (1887-1924) Galiziako idazlerik famatuenetakoa da.

Viqueirak ez zuen gehiegi idatzi, hil ere gazterik egin baitzen; baina haren prestutasuna garaikoen gainerik ibili zen. Izan* ere, Frantzia eta Alemaniako Unibertsitateetan ongi hornitu zuen Viqueirak bere burua. Europako haizeek ez zioten zimeldu, sorterriari zion zaletasuna, ikuspide zabalagoak eman baizik. Horregatik, bere garaiari aurrea hartu zion, eta gaur egun ere baliozkoak dira haren intuizioak. Galiziaren kultur goraldi bat somatzen den une honetan, ez zaio gaizki etorriko lurralde hari honelako ereduaren arnasa.

OFIZIALTASUNAREN BILA

Ez da dudarik, Espainiako Estatuaren barnean dauden hizkuntza ezofizialen arazorik larriena, ofizialtasunik eza bera dela. Izan ere, ofizialtasuna eta beronek dakarren laguntza osoa ematen ez baldin bazaie, mintzaira horik* herio bidean galduko dira, edo eta, onenean (katalanaren kasua, agian*), nolabaiteko kultura elbarri* bat egiten dute. Horregatixek, Barcelonako kultur elkargoek* ofizialtasun horixe eskatu diote hango Udaletxeari.*

Gogoan jasotzekoa da elkargo horien zerrenda, hemen ere bideak ikasiz ikasiz joan gaitzen. Aipa ditzagun, lehendabizi, direlako Kolegioak (elkarte ofizialak direlarik, esannahi berezia baitute hauek): Aparejatzaile, Litzentziatu, Injinadore eta Abakatuaren Kolegioak, Omnium Cultural, Orfeò Català, Ekonomi Ganbara Gaztea, Hirirenen Lagunak eta beste. Hauek guztiok «La normalització oficial de la Llengua Catalana» eskatzen dute: eskoletan katalana sartzea, kaleetan toki izen jatorrak jartzea, harreman eta kultur lanetarako katalana onhartzea.

Joanes GOIA

daude, dagoz
dio, deutso
diote, deutsoe
ditzagun, daiguzan
zaie, jake
zaio, jako
zion, eutson
zioten, eutsoen

GALERIA DEL LIBRO

José Angel de Zaballa

Liburudenda
Euskal liburuak

EUSKAL LIBURU AZOKA

EUSKARAZ EGITEN DA

Ercilla, 35 - Tel. 43 83 99 - B I L B O - 1 1